

26.71x32.6	1/2	12	עמוד	הערב	גלובס -	13/05/2014	42404805-7
985100 - הסופרים הבינלאומי - 42500							

"לוקח לאנשים זמן להתרגל לקנות רק ספר אחד במחיר מלא"

ה הסופרת יהודית קציר, שמתתפת בפסטיבל הסופרים הבינלאומי בירושלים, מדברת על החומרים שאליהם היא נמשכת בכתיבתה: "אזורי הספר של הנפש", על שוק הספרים: "בלי סטימצקי חצי משוק הספרות בארץ יקרוס", ועל הקורא שמעון פרס: "אחרי שקרא את 'צילה', הוא כתב לי שהתרשם במיוחד מהדמות, שלה" ויניב מגל

הכרמל הוא כנראה אחד האזורים העירוניים היפים בארץ. למי שגדלה שם, והייתה לסופרת, אולי כמעט בלתי אפשרי שהדבר לא יתבטא בעבודתה. ואכן, בספריה של יהודית קציר, נוכחים הכרמל והעיר חיפה כשחקנים פעילים לעתים קרובות, מחליפים פנים ותקופות, אבל הרמויות והעלילות חוזרות ונאות מההירוק כל ימות השנה.

כמו ריבי שנהר, גיבורת ספיריך 'למאטיס יש את השמש בבטן' ו'הנה אני מתחילה, גדלת בכרמל ועברת לחיות בתל-אביב. עד כמה הירקע הזה הוא חלק מזהותך שלך?

"באופן טבעי, רוב הסופרים כותבים בספריהם הראשונים על המקום שהם מכירים הכי טוב, ובמקרה שלי זו חיפה, ובעיקר הכרמל. חיפה, מבחינתי, המהות שלה, היא של שכבות. בנובלה 'העננים נוסעים, נוסעים', למשל, הגיבורה מגיעה לחיפה שנים אחרי שהיא כבר לא גרה בה. זו הרגשה מתעתעת של שייכות ואי שהכרת טוב וכבר עבר כברת דרך בלעדית.

"יש לי מחיפה זיכרונות ילדות ונעורים, שבאו לידי ביטוי ברומנים שלי - 'אהבת נעורים בחוף הים', 'בחורשת האורנים', 'מקומות המסתור בטבע'. יש גם זיכרונות ילדות מוקדמים יותר, כמו בסיפורים המוקדמים 'שלאף שטונדה' ו'דיסניאל'. זו חיפה של שנות ה-60. 'חיפה האדומה' של פעם, עם מצעדי אחד במאי ו'מצעד המחולות' שהתקיים ביום העצמאות ברחוב הרצל, והכרמל של הימים.

"ויש שכבה מוקדמת יותר, של חיפה לפני שנוגדת, ילדותם של הוריי שנוגדו וגדלו בחיפה ושל סבי, שנוגד בחיפה ב-1909 ולמד במחזור הראשון של בית הספר הריאלי. השכבה הזו באה לידי

את משלבת בסבטקסט שיפוט כלשהו כלפי הרמויות?

"אני משעה את השיפוט המוסרי שלי כשאני כותבת. תפקידו של סופר אינו לשפוט את הרמויות שלו. הוא אמור לאהוב ולהבין אותן, להיות איתן באמפתיה. לא לשפוט אותן מוסרית. זה גם לא מעניין. אולי זה עניין לבתי משפט, בטח לא לספרות. הנפש של הומברט רצתה את לוליטה. או לא נכתוב על זה, כי זה לא מוסרי? נאבוקוב יצר מסגרת שבה גיבורו כותב את הסיפור מתא הכלא. הוא אומר לקורא, 'הנה תירגע, הוא יושב בכלא', אבל עניינה אותו הנפש של הגיבור, שמוליכה אותו בדרך המסוכנת של התשוקה."

את מכוונת לקהל נשי בעיקר?

"ממש לא. גם לא כל הגיבורים שלי נשים. גיבור הנובלה 'מגדלוריים של יבשה' הוא גבר בן 60. בכל אחד מספריי יש דמויות של גברים. נכון שברוב הסיפורים נקודת המבט המובילה היא של אישה, שאני מכירה ומבינה הכי טוב. אבל אני מקבלת המון תגובות גם מקוראים גברים, מנשים המדינה. מר פרס התקשר אחרי שקרא את 'צילה' וכתב לי מכתב בן 3 עמודים.

גם נפגשנו ודיברנו על הספר. הוא התרשם במיוחד מהדמות של צילה, מכוחות החיים שלה. במכתב התייחס ל'מאדאם בובארי' ול'אנה קרנינה', דמויות נשים שהיו להן קשרי אהבה מוחזן לנישואים, אבל בעוד הן מחליטות להתאבד, צילה, כך כתב, היא 'מלכת החיים ולא שפחה הייאוש'. יש לו הביטויים האלה. הוא כתב שדמויות הנשים הגדולות נכתבו מאז ומתמיד בידי סופרים גברים, ודמותה של צילה נכתבה בידי אישה."

אילו עוד תגובות מעניינות קיבלת?

"אחרי שהספר יצא, התקשרו אנשים שהיו ילדים בבית הילדים הצמחוני שהקימה צילה ברמת

ביטוי ב'צילה', הרומן האחרון שלי, בחלק שמתאר את הולדת הקשר בין סבי לסבת. הוא חי בחיפה בבית הוריו והיא גרה בתל-אביב ועבדה בחיפה כמורה. חיפה כפי שמצטיירת בדמיוני מהמכתבים שלהם, בראשית שנות ה-30, הייתה עיירה קטנה של כמה שכונות יהודיות בצד שכונות ערביות והמושבה הגרמנית הטמפלרית.

את מתגעגעת לחיפה? "כן, אבל רק כשאני נמצאת בה."

למה בעיקר?

"בעיקר לנוף, לטבע, לעצים, לריח האורנים. הם מאוד חסרים, אבל כמו שאמרת, אני נזכרת בזה רק כשאני פוגשת אותם."

"זו בטח לא המדינה שהייתה בילדותי מבחינה חברתית, סוציאלית, ומבחינת הסובלנות והסולידריות. היא במקום אחר, הרבה יותר אכזרי ומפולג"

ביטוי ב'צילה', הרומן האחרון שלי, בחלק שמתאר את הולדת הקשר בין סבי לסבת. הוא חי בחיפה בבית הוריו והיא גרה בתל-אביב ועבדה בחיפה כמורה. חיפה כפי שמצטיירת בדמיוני מהמכתבים שלהם, בראשית שנות ה-30, הייתה עיירה קטנה של כמה שכונות יהודיות בצד שכונות ערביות והמושבה הגרמנית הטמפלרית.

"אין לי רצון להיות פרובוקטיבית במתכוון. הסופרת והמסאית סוזן זונטג אמרה פעם, שמהותו של סופר לחקור את 'אזורי הספר' של הנפש, האזורים הגבוליים והמסוכנים, שרובנו דורכים בהם רק בחלום או בתת-ההכרה. מעניין אותי לכתוב על אהבות לא 'בורגניות', מהסוג שמסתיים בחתונה, שני ילדים ומשכנתא, למרות שגם זה מעניין. "תמיד נמשכתי לכתוב על אהבות בלתי אפשריות, מורכבות, סודיות. אהבות לא למען המשך הקיום, אלא למען עצמן, בשביל הנפש, כמו בין המורה לתלמידה, או בין צילה לאהובה הצעיר חנוך, שלא היו להם ילדים משותפים. כך גם ב'למאטיס יש את השמש בבטן' - בין בחורה צעירה וגבר מבוגר ממנה בהרבה שנים ונשוי, או ב'שלאף שטונדה' - בין בני דודים. אני מניחה שמה שהו מהמהות הנפשית שלי בא לידי ביטוי בבחירות האלה."

גן, שפעל משנות ה-30 עד שנות ה-50. זה מאוד ריגש אותי. בספר מוזכרות משפחות מכל הארץ, ורבים גילו את משפחתם, את עצמם ואת ילדותם באמצעות 'צילה'. גם כאלה שלא היה להם בהכרח קשר משפחתי למי שמוזכרים בו. התגובה שהכי שימחה אותי, הייתה שהחייתי לאנשים את ילדותם, וגם את מה שהיה לפני שנוגדו, החיים בארץ בראשית המאה הקודמת."

אי של שקט

הודמנות נוספת שבה תנסה קציר לשפוך אור על דמותה המורכבת של צילה תהיה בפסטיבל הסופרים הבינלאומי שיתקיים החל מה-18 עד ה-23 בחודש בירושלים. "זה לא הפסטיבל הראשון שאני משתתפת בו", אומרת קציר, "אבל אני תמיד אוהבת לבוא לירושלים. משכנות שאננים זה אי של שקט, תרבות יופי. מספר הסופרים שבאים השנה מחו"ל הוא קטן יחסית ואני תוהה אם זה מסיבות פוליטיות. מעניינת. אני שמחה במיוחד על ההודמנות לדבר על 'צילה', שעד עכשיו לא היה לו אירוע משמעותי בירושלים. את המפגש איתי תנחה הסופרת דורית רביניאן ותלווה מוזיקלית עלמה זוהר הנהדרת. אחרי המפגש,

21.19x32.44	2/2	עמוד 13	גלובס - הערב	13/05/2014	42404829-3
פסטיבל הסופרים הבינלאומי - 42500					

(צילום: תמר מצפי)

קציר. "התגובה שהכי שמחה אותי הייתה שהחייתי לאנשים את ילדותם"

יהודית קציר

- גיל: 50
- השכלה: ספרות וקולנוע באוניברסיטת תל-אביב
- מגורים: תל-אביב
- מצב משפחתי: נשואה+2 בנות
- ספרים בולטים: "למאטים יש את השמש בבטן" (1995), "הנה אני מתחילה" (2003) ו"צילה" (2013)
- פרסים: פרס ראש הממשלה ליצירה ע"ש לוי אשכול
- עוד משהו: קציר היא בת-נינתו של יואל משה סלומון, ממייסדי פתח תקווה והדמות המזכרת בשירו של יורם טהרלב

"כן. שמחתי להיות ברשימה הקצרה של חמשת העולים לגמר, גם זו זכייה. אבל חשבתי שלפרויקט חיים כמו שהיה בשבילי הספר הזה, מהשקעו בו כל-כך הרבה שנים, מהשבה ועבודה, הגיע לזכות בפרס. כולם סביבי חשבו כך, זה היה ההימור המוביל.

"הסתבר לי שכמה מהשופטים בוועדה העדיפו לבחור בספר שייצג לדעתם את 'רוח הזמן', כיוון שהוא מצביע על שחיתות. כאילו שתפקידה של ועדה ספרותית להתריע כנגד התופעה של השחתת החברה. אכזב אותי שהשיקול בבחירה לא היה ספרותי נקי אלא חברתי, עיתונאי, פופוליסטי אולי."

● מהו הספר האחרון שקראת, שהשאיר עליך את רישומו? "לבושתי, רק בשבוע שעבר קראתי את 'לבד בברלין' של האנס פאלאדה, ולפניו קראתי את 'השתיין' שלו. 'לבד בברלין' ראה אור בדיוק בתקופה שבה כתבתי את 'צילה' ובאותו זמן לא קראתי פרוזה. לכן ספרים שיצאו אז נדחו לעכשיו.

"עברתי חוויה מטלטלת עם הספר הזה, היכולת של פאלאדה להכניס אותך לתוך החיים תחת המשטר הנאצי, לתאר בפרטי פרטים את האנשים האלה הקטנים, שפתאום הגיעו לעמדות

כוח, ואת מנגנון ההלשנה. תמיד הרי אומרים 'למה הגרמנים שיתפו פעולה ולא התנגדו?' מהספר מובן שזה קרה כי תגמלו אותם ככל שהיו יותר נאצים, ורדפו אותם על הטלת הספק הכי קטנה בפיהרר. הלשינו, חקרו והוציאו להורג על כלום.

"הספר כתוב כל-כך משכנע, שהיום אני הרבה יותר מבינה איך לגרמני הפשוט היה כמעט בלתי נמנע לשתף פעולה ולא להתנגד כפי שעשו שני גיבורי הספר, שבסוף נידונו למוות."

● על מה את עובדת היום? "כרגע אני עורכת רומן לקיבוץ המאוחד ומרצה בכל הארץ על 'צילה'. עוד לא התחלתי לעבוד על ספר חדש. יש לי כמה רעיונות שמתחרים זה בזה ועוד לא הכרעתי ביניהם. לא פשוט אחרי עבודה גדולה כזו על ספר מאוורי, לכתוב 'עוד ספר', בידיעה שבכל מקרה הוא יהיה יותר מינורי."

● גם אם רצונו של סופר להתמקד במלאכת הכתיבה, הדרימות בענף הספרים הן כאלה שקשה להתעלם מהן.

"זה מדאיג אותי בהחלט ואני מאוד מקווה שעסקת הרכישה בידי ארלדן וקרביץ תצא לפועל ותייצב את סטימצקי, כי זו רשת מרכזית. בלעדיה חצי מהשוק הספרות בארץ יקרוס ואיתו חלק

מההוצאות לאור. "תמכתי בחוק הספרים. אני עדיין חושבת שהוא היה חיוני. לוקח לאנשים זמן להתרגל לקנות רק ספר אחד במחיר מלא. השבוע נכנסתי וקניתי ספר אחד - 'אור קרומים' של ג'ון באנוויל - והוא עלה 68 שקל, שזה לגמרי סביר לספר. הייתה אפילו הקלה שאני לא צריכה לחשוב אילו עוד ספרים לדרוץ עם זה. אני מאמינה שהציבור יבין את היתרונות שבזה ויתרגל, וכבר לא יהיה מביש לקנות ספרים כמתנות."

● רגע אחרי יום העצמאות, את מנסתבלת על מדינת ישראל ומה את הושבת? "אני מודאגת. זו בטח לא המדינה שהייתה בילדותי מבחינה חברתית, סוציאלית, ומבחינת הסובלנות והסולידריות. היא במקום אחר, הרבה יותר אכזרי ומפולג. אפשר להאשים בזה את הכיבוש, את הקפיטליזם. זה כמה תהליכים. לרגע היה נדמה שהמחאה החברתית תיקח את השמיכה הזו, שנקראת מדינת ישראל, ותנער אותה, אבל כמעט כל מה שנוער חוזר לאותו המקום."

● מה יכול להוביל לשינוי? "הנהגה חדשה אולי. אבל אני לא רואה איזו הנהגה חדשה, אלטרנטיבית הולכת להיות, לא מאמינה שיתנו צ'אנס להנהגה אחרת. אני די פסימית." ●

יתקיים אירוע לרגל מלאות 90 שנה להולדת יהודה עמיחי, שבו אקרא שיר. הספר "צילה" גם הביא את קציר למועמדות לפרס ספיר לשנת 2013, כאשר בסופו של דבר, זכתה בפרס נעה ירליין עם "בעלת הבית".

● התאכזבת?

יפעת

מידע תקשורתי דרך מנחם בגין 96-98 (לשעבר דרך פ"ת) תל אביב 67138 טל. 03-5635050 פקס. 03-5617166

עמוד 3

10.41x3.38	1	עמוד 19	the jerusalem post - in jerusalem	09/05/2014	42392617-4
פסטיבל הסופרים הבינלאומי - 42500					

GRAPEVINE

• By GREER FAY CASHMAN

■ THE INTERNATIONAL Writers Festival, which will be held in Mishkenot Sha'ananim from May 18 to 23, will pay homage to poet Yehuda Amichai, and celebrate the 90th anniversary of his birth. Amichai was born on May 3, 1924.